

TURK TILINI CHET TILI SIFATIDA O'RGANADIGANLAR DARSLIKLARDA SO'Z BOYLI GI TAHLILI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10198662>

Kadirova Gulbakhor Melsovna

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar
universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada "yozma va og'zaki ifoda amaliyotiga asoslangan so'zlarning mavjudligi" deb nomlangan; turk tili chet tili sifatida o'qitish sohasida ishlaydigan asosiy til ko'nikmalarini berish usuli sifatida va tilshunoslikni rivojlantirishni maqsad qilgan kopirayterlar, lug'at tayyorlovchilar va kompilyatorlarga u tadqiqotchilar uchun namunaviy manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Turk tilini chet elliklarga o'rgatishi, lug'atning asosiy darajasini, turk tilini chet tili sifatida o'rganadiganlar uchun tayyorlangan turk darsliklari

Abstract: This article is entitled "Accessibility of words based on the practice of written and oral expression"; Turkish as a foreign language as a way to give basic language skills, it serves as an exemplary resource for scientists working in the field of teaching, and copywriters, dictionary compilers and compilers seeking to develop linguistics for researchers.

Keywords: teaching Turkish to foreigners, basic vocabulary level, Turkish textbooks for those who study

Tilning mavjudligi millatning mavjudligidir. So'zlashuv uchun uning kichik birligi so'zdan foydalanamiz. Unda so'zning mavjudligi millatning mavjudligidir. Ana shu mavjudlik tilning maxsus va umumiy ma'nolarini anglash bilan birga anglatilib kelinmoqda. Bu borliq sohasidagi iboralar, maqollar, dilemmalar kabi shakllangan iboralardan tashqari oziq-ovqat, a'zolar, qarindoshlik nomlari, rang, hayvon, ibodat, la'nat, kasallik, jamoa, millat, shuningdek ajdodlar, qabilalar, kiyimlar, joy nomlarini kabilarni sanab o'tishimimiz mumkin. Tilning shakllanish jarayoni bu boylikning asosi va manbai. Tilni shakllantirish jarayonini qor to'pi kabi kengayishi va o'sish orqali amalga oshirish va taqqoslashimiz mumkin.

Tillarning boyliklari shu tarzda shakllanadi. Tilni tushunishda ishlatiladigan so'zlar suhbatda muhimdir. Bu gaplar tarkibidagi so'zlar va ma'nolar, millatning moddiy va ma'naviy fikrlari va fikrlarini ifoda etishda juda muhimdir. Biz ishlatadigan so'zlar, har bir tilda bo'lgani kabi o'zbek tili qanchalik qardosh til bo'lmasin turk tilida o'rtoq va farqli ma'noga ega mustaqil tildir. O'z navbatida u

vaziyat va vaqtga qarab boshqa ma'noga ega bo'lishi mumkin. Bugungi kunda olib borilayotgan lug'at tadqiqotlari til tegishli bo'lgan jamiyatning lingvistik va ijtimoiy xususiyatlariga asoslanadi. U o'zining ko'plab xususiyatlarini yuzaga chiqarishda so'zlardan foydalaniladi. Turk tilini chet tili sifatida o'qitishda foydalaniladigan darsliklardagi matnlarni o'qish va yozish hamda og'zaki amaliyotlar bilan bog'liq. Bizning universitetda qo'llanilayotgan va qo'llanilgan xorijliklar uchun Istanbul (A1 va A2) va HITIT turk tilidan o'quv to'plami darsliklarda o'qish matnlaridagi so'zlar va yozma hamda og'zaki darslik doirasida olingan so'zlar "qo'llanilish takroriylikiga ko'ra jadval" bilan tekshirildi va yuqorida nomi tilga olingan kitob dasturlarning so'z qo'llanilish chastotasi indeksleri yaratildi. Yaratilgan jadvallarda olingan birinchi 250 so'z, ko'pincha kitoblar va ilovalarda ishlatiladi va chastota darajalari jadvallarda keltirilgan. Ona tilidan boshqa tilni o'rganish juda qadim zamonlardan bizning oldimizda paydo bo'lgan boshlang'ich muhim ehtiyojdir. Chet tilini o'rganish zarurati iqtisodiy, madaniy va diniy omillarga asoslanadi. "Chet tilini o'rganish boshqa dunyo, boshqa madaniyat bilan tanishishni anglatadi" [2. 228]

Aslida, chet tilini o'rganish-bu faqat tildagi so'zlarini o'rganish emas, u morfemalar yonida jamiyatning qadriyat hukmlarini o'rganish ham muhimdir. Chet tilini o'rganish, shu tilda asosiy til ko'nikmalariga ega bo'lishni anglatadi. Bu bizning til o'qitish tizimimizda keng tarqalgan o'qish asosida tushunishdan uzoqlashish kerak [2. 223] Chunki bizdagi kabi o'qitish tizimi 2009 yillarga qadar yodlashga va yozishga asoslangan. Shuningdek, til o'rganish va grammatik qobiliyat tushunchalari o'rtasida ham sezilarli bog'liqlik mavjuddek. Til o'rganishda faqat grammatik qobiliyatga ega bo'lish yetarli emas. Tilni yaxshi o'rganish uchun kommunikativ qobiliyatga ega bo'lish ham zarur. Chet tillarini o'qitish odatda yuqori madaniyatdan quyi madaniyatgacha o'zaro aloqada mavjud jamiyatlar o'rtasida madaniy almashinuvdan tashqari, til sohasida ham almashinuvlar mavjud. O'zaro munosabatlarda bo'lgan jamoalar bir-birining nutqida qo'llaniladigan so'zlarni qo'llaydi. [3. 521-552]

Chet tillarini o'qitish mezonlari uni belgilashning maqsadi jamiyatlar, tillar, madaniyatlar chegaralarini belgilash emas, balki ayni shularni baham ko'rish o'rganilayotgan tilni o'qitish haqida tushuncha yaratish ekanligini ta'kidladi. Shu tarzda, tizimlashtirilgan o'qitish muhitidan foydalanadigan til kurslari va til markazlari, o'quvchilarning maqsadli tarzda tilni doimiy, ona tiliga teng ravishda o'rgatadi Boshlang'ich darajani endigina tugatgan talabalar uchun tartibsizlik tor

lug'at xazinalari imkon qadar o'sha so'zlardan foydalanilgan holda so'zlarni qo'llash yondashuvi kerak. Aslida har bir kishining nutqi uning so'zlashuv lug'at nutqini tashkil qiladi. Lug'at, tilning madaniy mavjudligi va tilda so'zlashuvchi

jamiyatning turli fazilatlarini bu aks ettirish jihatidan katta ahamiyatga ega. Til so'zining mavjudligi, shuningdek, u o'z tarixi va madaniyatiga katta darajada oydinlik kiritadi [4. 11]. Millat u ishlab chiqqan tushunchalar dunyosi ham uning hayotga bo'lgan nuqtai nazarining ko'rsatkichidir. Til uning mavjudligi ming yillik madaniy to'planish bilan shakllanadi. So'zning kuchi himoya qila oladigan va boyitadigan xalqlar o'zlarining mavjudligini saqlab qolish qobiliyatiga ega ularga aylanadi. So'zning mavjudligi hozirgi turk lug'atida " tildagi so'zlarning barchasi, so'zlar xazinasi, lug'at va uning turlari " uning shakllarini belgilangan (www.sozluk.gov.tr , kirish sanasi; 1.1.2020)

Aksar so'zlarning mavjudligini quyidagicha ta'riflagan "lug'at tushunchasiga til so'zlari kiradi, derivatsiya, qo'shma so'z, ibora, maqol, stereotipli so'z bilan bog'liq morfemalar" [5.112] kabi elementlar mavjud. So'zning mavjudligini aniqlashda, odamni diqqat markazida (urg'u) sifatida qabul qilish to'g'ri yondashuvdir, tilning mavjudligiga e'tibor qaratganda, birinchi so'z nima qilish kerak-asosiy lug'at yoki asosiy so'zlar deb ataladigan elementlardir. Tildagi o'zgarishlar ushbu holatning eng muhim ko'rsatkichi hisoblanadi. Adabiyotdagi ba'zi manbalarda mavjudligi o'rniga "so'z(kichik) lug'at" atamasi ham qo'llaniladi va ishlatiladi. Turk Tili institutining onlayn lug'atidagi lug'at xazinasi, " tildagi butun so'zlar, so'zlar xazinasi, lug'at, lug'at va uning turlari, so'z kadrlar "so'z" deb belgilangan (www.sozluk.gov.tr , kirish sanasi; 1.1.2020).

Beyreliga ko'ra [6. 143], lug'at; faol lug'at va passiv lug'at bo'lib ikki qismdan iborat. Biz ma'nosini bilgan va ko'p foydalanmaydigan so'zlar passiv lug'at; biz ma'nosini biladigan va bir vaqtning o'zida ishlatadigan so'zlar shuningdek, faol so'z boyligini yaratadi. Tabiiyki passiv lug'at faol bu lug'atdan kattaroq. Vardar so'z birikmasi atamasini quyidagicha belgilaydi "shaxs ishlatadigan yoki umuman mavjud bo'lgan barcha so'zlarni aniqladi lug'at (lug'at) " [7. 182].

So'zlarning mavjudligiga qaratilgan tadqiqotlarda so'zlarni o'rgatish tomon

ko'proq o'rgatish strategiyalar mavjud bo'lsa-da, maqol va idiomani o'rgatish bo'yicha tadqiqotlar cheklanganligi ko'rinib turibdi. Mahalliy va xorijiy manbalarda maqol va iboralarni o'qitishning ahamiyati bo'yicha turli xil o'zgaruvchilarni hisobga olgan holda olib borilgan tadqiqotlar mavjud. So'zlarning mavjudligi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarni uch guruhga bo'lish mumkin:

1. Umumiy maqsadli so'z mavjudligini o'rganish,
2. Maxsus maqsadlar uchun o'tkazilgan og'zaki aktivlarni tadqiq qilish,
3. Boshqa so'z mavjudligiga oid tadqiqotlar.

Keklik, so'z mavjudligini o'rganish bilan bog'liq; xorijiy mamlakatlardagi

tadqiqotlar ma'lumotlari bilan Turkiyadagi tadqiqotlar natijasida olingan ma'lumotlar o'rtasida katta tafovutlar topilganligini aytdi va buning sabablari orasida "usul, ma'lumotlar to'plami, mavjudlik elementlarining keng tarqalgan shaklini va so'zlar tushunchasining chegaralarini aniqlash sanalgan [8. 35].

Turk tilini chet tili sifatida o'qitishda asosiy so'z boyligini har tomonlama va dolzarb tushunish aniqlay olmaslik o'qituvchilar uchun ham, talabalar uchun ham turli muammolarni keltirib chiqaradi. Boshqa tomondan, og'zaki va yozma til farq qilishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, so'zning mavjudligi uni aniqlashda faqat yozma manbalardan foydalanish yetarli emas. So'zning asosiy mavjudligi uni aniqlashda tabiiy til va tabiiy tilda so'zlashuvchilarni asos qilib olish kerak. Ilmiy tadqiqotlaridagi usullar va ma'lumotlarni yig'ish vositalari yordamida amalga oshirilgan.

Hozirgi kunda ona tiliga ehtiyoj bor, chet tillarini o'qitishda ham o'rganilayotgan tillarda eng keng tarqalgan, eng zarur so'zlar olingan asosni aniqlash uchun so'z chastotasini hisoblash amalga oshiriladi o'qitishning ushbu sohalarida qisqaroq, tezroq va muvaffaqiyatli natijalar mavjudligiga mo'ljallangan. Mc Carten (2007), ayniqsa, ayrim mavzularda sharh yetarli bo'lishi kerak va ushbu mezonlarni oltita sarlavha ostida eslatib o'tdi va to'pladi:

1. Chastotasi
2. Og'zaki va yozma tildagi farqlar
3. Foydalanish kontekstlari
4. Koordinatsiya
5. Grammatik naqshlar
6. Aktiv so'zidan foydalanish strategiyalari.

Chet elliklarga turk tilini o'rgatish uchun darsliklar uchun tezisni o'rganish olami yozilgan asosiy darajadagi (A1-A2) darsliklarni yaratadi. Bular; Istanbul Chet

Elliklar Uchun Turkcha Darslik A1-A2, va HITIT Chet Elliklar Uchun Turkcha Darslik A1-A2 ustida ish olib borildi. Kelajakda bu darsliklarni yana mukammalashi uchun bu tadqiqot ishi bu darsliklarni o'quvchilar uchun til o'rganishini qulaylik beradi.

- Turk lug'atidagi hozirgi foydalanish asoslanadi.

- Darslik va ilovalarda ko'rsatilgan raqam nomlari har kuni talabalar tomonidan qo'llaniladi. Hayotingizni engillashtirish uchun, ayniqsa sizning yoshingiz haqidagi savollarga to'g'ri javoblar berish nuqtai nazaridan "nol, bir, ikki, uch va hokazo.'va' o'n, yuz, ming va hokazo."raqamli chastota ro'yxatlariga qo'shimcha qolgan raqamlar bundan tashqari baholanmadi. Tadqiqot multidisipliner yondashuv bilan o'tkazildi. Og'zaki mavjudlik elementlarini aniqlash ushbu bosqichda zamonaviy lug'at fanining

tamoyillari va usullariga muvofiq harakat qilindi. Bu ishi bilan, darsliklardan, talabalarning og'zaki va yozma ifoda amaliyotlaridan olingan ma'lumotlar birlashtirilgan va eng ko'p ishlatiladigan ikki yuz ellik lug'at birligi, matritsa u jadvallar shaklida berilgan. Ma'lumotlarni birlashtirgandan so'ng, tilshunoslik kompilyatsiyasi printsiplar va usullar qabul qilindi va model og'zaki mavjudlik namunasi sifatida paydo bo'ldi u yaratildi. Ushbu model, masalan, asosiy til ko'nikmalarini egallash va rivojlantirishga imkon beradi bu kopirayterlar, lug'at tayyorlovchilar, kompilyatsiya tilshunosligi tadqiqotchilari va domen bo'yicha mutaxassis akademiklar murojaat qiladigan og'zaki aktivlar ma'lumotlar bazasi bo'ladi ko'rib chiqilmoqda. Albatta, turli turk ta'limotlarining yozma va og'zaki ifoda amaliyotlari Markazlarga talabalarni jalb qilish bilan yanada kengroq ma'lumotlar bazasi yaratilgan bundan tashqari, uni yaratish mumkin. Tadqiqot bitta usulga rioya qilish orqali emas, balki aralash usul asosida o'tkazildi.

Tadqiqotda chet elliklar uchun tayyorlangan turk darsliklarida topilgan lug'at mavjudligi uning elementlaridan foydalanish chastotasi va asosiy darajadagi taqsimot nima miqdoriy tadqiqot usuli u ko'rsatadi, deb ko'rsatish uchun ishlatilgan. Chet elliklar uchun Turk darsliklarida so'zlarning mavjudligini aniqlash uchun o'tkazilgan skrinigda skrinig umumiy skanerlash modeli modellardan qabul qilingan. Tadqiqotda foydalanilgan dars uning kitoblari va kitoblarida korrelyatsiya, sabab-oqibat munosabatlari tekshirilmagan u alohida ko'rib ahiqilganligi sababli, umumiy skanerlash modellaridan bitta skanerlash modeli ishlatilgan. Talabalarning yozma ifoda dasturlarida miqdoriy tadqiqot usuli qo'llanilgan. Bu buning uchun skanerlash modeli ishlatilgan va umumiy skanerlash modeli skanerlash modellaridan biri bo'lgan bu qabul qilingan. Talabalarning og'zaki ifoda amaliyotida sifatli tadqiqot usuli ishlatilgan. Ma'lumki, turk tilini chet tili sifatida o'qitishda so'z va so'z birikmalaridan foydalanish iboralarni, kurs materiallarini tanlash va o'qitish bilan bog'liq aniq mezonlarni ishlab chiqmaslik tayyorlaydigan, samarali va doimiy mualliflarning til sezgilariga asoslangan tushunchani qabul qilish o'rganish tezligi kabi masalalarda turli xil kamchiliklarni keltirib chiqaradi. "Turk tilini chet elliklarga o'rgatishda lug'atning asosiy darajasini aniqlash: chet elliklar uchun Turk tilini chet Tili sifatida o'rganuvchilarning yozma ko'rsatmalari bilan tayyorlangan turk Tili darsliklari Va og'zaki ifoda amaliyotiga asoslangan so'zlarning mavjudligi" tezisni o'rganish, turk tilida o'rganishni istagan chet elliklar uchun tayyorlangan kurs materiallarida so'zlarning mavjudligi uning elementlarini tanlashda, ayniqsa so'zlarni tanlashda, shaxsiy fikr va sezgi asosida tushunish uning qabul qilinishi natijasida yuzaga kelgan ushbu kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha tuzilgan. Bu bu yo'nalishda asosiy bosqich talabalari uchun tayyorlangan darsliklarda so'zlarning

mavjudligi uning imkoniyatlarini aniqlash bilan. Turkiyaning o'z mintaqasida va global miqyosda iqtisodiy, siyosiy va madaniy sohalaridagi taraqqiyoti U turk madaniyati va turk tiliga bo'lgan qiziqishini oshirdi. Turk tilini chet tili sifatida o'qitish, uyda ham, chet elda ham tizimli va ilmiy usullar asosida u saqlanmoqda. Shu nuqtai nazardan, turk tilini chet tili sifatida o'qitish bo'yicha material ko'rinib turibdiki, sizning rivojlanishingiz birinchi o'ringa chiqadi. Kurs o'quv materiallariga ham kiritilgan uning kitoblari muhim o'rin tutadi. Turk darsliklarining shakl xususiyatlaridan tashqari kontent xususiyatlari ham darajaga muvofiq yaratilishi kutilmoqda. Dars uning "o'qish, tinglash" kitoblarida mavjud bo'lgan asosiy til ko'nikmalarini yaxshilashga qaratilgan, "gapirish, yozish" bo'limlarining asosiy darajadagi lug'atini samarali va doimiy ravishda o'rganish uni qo'llab-quvvatlash uchun yaratilishi kutilmoqda. Darsliklardagi va'da uning mavjudligi salohiyati tilning dinamik tuzilishiga, talabalarning o'zgaruvchan profillariga parallel muntazam yangilanish shart.

* Istanbul darsligi A1 darajasida; men (300), ve (268), var (243), a (225), mi, mi, mu, mu (198), ne (198), bu (181) eng ko'p takrorlangan so'zlar.

* Istanbul darsligi A2 darajasida; va (370), mi, mi, mu, mu (342), bir (329), ko'p (249), bu (208), bo'l- (175), ne (168) eng qaytmoq so'zlar.

* Hitit darslik; bir (753), bu (519), ko'p (454), meni (413), uchun (281), uy (220), de (208) eng ko'p takrorlanadigan so'zlardir.

* Istanbul darslik A2 bo'ladi; va (370), mi, mi, mu, mu (342), bir (329), ko'p (249), bu (208), bo'l - (175), ne (168) eng ko'p takrorlanadigan so'zlardir.

Istanbul darsligi 154 umumiy so'zlar A1 va A2 darajadagi so'z chastotalarida mavjud:

Istanbul darsligida A1 darajasida eng ko'p takrorlangan so'zlar; men (300) va (268), bor (243), bir (225), chaqirim, chaqirim, yo'qmi, yo'qmi (198), nima (198), bu (181).

* Istanbul darsligida A2 darajasida keng tarqalgan va chastotasi eng yuqori so'zlar bo'lsa; va (370), mi, mi, mu, mu (342) bir (329), ko'p (249), bu (208), bo'lishi (175), nima (168).

Istanbul darsligi uchun A1 darajasida umumiy bo'lgan va eng yuqori chastotaga ega bo'lgan so'zlar agar; men (300), va (268), bor (243), bir (225), nima (198), ko'p (181), bu (181)

* Istanbul darsligi A1 va Izmir darsligi A1 darajadagi so'z chastotalari 131 umumiy so'z bor:

- Istanbul darsligidagi A1 darajasida eng ko'p takrorlangan so'zlar; men (300) va (268), bor (243), bir (225), chaqirim, chaqirim, yo'qmi, yo'qmi (198), nima (198), bu (181).

* Istanbulda 90 umumiy so'zlar darslik A1 va yozma dastur so'z chastotalari mavjud:

Istanbul darsligida A1 darajasida eng ko'p takrorlangan so'zlar; men (300) va (268), bor (243), bir (225), nima (198), ko'p (181), bu (181).

Istanbul darsligida A2 darajasida eng ko'p takrorlangan so'zlar; va (370), a (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), qilish - (167), borish - (145).

- Agar og'zaki amaliyotda keng tarqalgan va eng yuqori chastotaga ega so'zlar bo'lsa; a (621), i (562), u (518) va (516) ham (474), keyin (337), lekin (277).

* Istanbul darsligi A2, og'zaki amaliyot va so'z chastotasida yozma amaliyot 71 ta umumiy so'z mavjud:

- Istanbul darsligida A2 darajasida eng ko'p takrorlangan so'zlar; va (370), a (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), borish - (145), men (140).

- Agar og'zaki amaliyotda keng tarqalgan va eng yuqori chastotaga ega so'zlar bo'lsa; a (621), i (562), u (518) va (516) ham (474), keyin (337), lekin (277)

Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300) va (268), a (225), nima (198), ko'p (181), bu (181), CA (170).

- Istanbul A2 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (370), bitta (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), qilish - (167), pastga (155).

* Istanbul darsligi A1-A2 va Izmir darsligi A1-A2 so'z chastotalari 93 umumiy so'z bor:

- Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300) va (268), a (225), mi, mi, mu, mu (198), ne (198), bu (181), ko'p (181).

- Istanbul A2 darsligidagi eng ko'p takrorlangan so'zlar; va (370), mi, mi, mu, mi (342), bir (329), ko'p (249), bu (208), be- (175), nima (168)

Istanbul darsligidagi 56 ta umumiy so'z A1-A2 va Hitit darslik so'z chastotalari mavjud:

- Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300), bitta (225), bu (181), ham (181), pastga (136), uy (123), borib - (119).

- Istanbul darslik A2 eng takrorlanadi so'zlar; bir (329), ko'p (249), bu (208), pastga (155), boring - (145), men (140), keling - (121).

- Hitit darsligidagi eng ko'p takrorlangan so'zlar; bitta (753), bu (519), ko'p (454), meni (413), uy (220), borib-uchun (194), lekin (179)

Istanbuldagi 71 darsliklar A1-A2 darsligi va yozma dastur so'z chastotalari so'z mavjud:

Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300) va (268), a (225), nima (198), ko'p (181), bu (181), CA (170).

- Istanbul A2 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (370), bitta (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), borish- (145), men (140).

- Yozma amaliyotda eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (506), ko'p (493), men (421), biri (377), u (196), bu (130), bu erda- (124).

* Istanbuldagi 74 darsliklar A1-A2 darsligi va og'zaki dastur so'z chastotalari so'z mavjud:

- Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300) va (268), a (225), nima (198), ko'p (181), bu (181), CA (170).

- Istanbul A2 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (370), bitta (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), qilish - (167), borish- (145)

Istanbul A1-A2 darsligi, og'zaki amaliyot va yozma amaliyot lug'ati ularning chastotasida 63 ta umumiy so'z mavjud:

- Istanbul A1 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; men (300) va (268), a (225), nima (198), ko'p (181), bu (181), CA (170).

- Istanbul A2 darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (370), bitta (329), ko'p (249), bu (208), nima (168), borish- (145), men (140).

- Yozma amaliyotda eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; va (506), ko'p (493), men (421), biri (377), u (196), bu (130), bu erda - (124)

Istanbul darslik A1 eng takrorlanadi so'zlar; men (300), bir (225), ko'p (181), bu (181), uy (123), borib- (119), kun (118).

- Istanbul darslik A2 eng takrorlanadi so'zlar; bir (329), ko'p (249), bu (208), borib - (145), men (140), kelib - (121), uchun (112).

- Hitit darsligidagi eng ko'p takrorlangan so'zlar; bitta (753), bu (519), ko'p (454), men (413), uchun (281), uy (220), borib- (194).

- Og'zaki amaliyot eng ko'p takrorlangan so'zlar; bir (621), men (562), ko'p (474), lekin (277), ha (275), bu (227), borib - (216)

Istanbul darslik A1 eng takrorlanadi so'zlar; men (300), bir (225), ko'p (181), bu (181), uy (123), borib- (119), kun (118).

Istanbul darslik A2 eng takrorlanadi so'zlar; bir (329), ko'p (249), bu (208), borib - (145), men (140), kelib - (121), uchun (112).

- Hitit darsligidagi eng ko'p takrorlangan so'zlar; bitta (753), bu (519), ko'p (454), men (413), uchun (281), uy (220), borib- (194).

- Yozma amaliyot eng ko'p takrorlangan so'zlar; ko'p (493), men (421), bitta (377), bu (130), bu erda- (124), yaxshi (124), e'lon (122).

Istanbul darslik A1 eng takrorlanadi so'zlar; men (300), bir (225), ko'p (181), bu (181), uy (123), borib- (119), kun (118).

- Istanbul darslik A2 eng takrorlanadi so'zlar; bir (329), ko'p (249), bu (208), boring - (145), men (140), keling - (121), uy (72).

Hitit darsligidagi eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; bitta (753), bu (519), ko'p (454), men (413), uy (220), borib- (194), lekin (179).

- Yozma amaliyot eng ko'p takrorlanadigan so'zlar; ko'p (493), men (421), bitta (377), bu (130), chiroyli (124), milodiy (122), boring - (119). Hitit 1 ve Hitit 2

Turkiyaning o'z mintaqasida va global miqyosda iqtisodiy, siyosiy va madaniy sohalardagi taraqqiyoti turk madaniyati va turk tiliga bo'lgan qiziqishini oshirdi. Turk tilini chet tili sifatida o'qitish, uyda ham, chet elda ham tizimli va ilmiy

usullar asosida saqlanmoqda. Shu nuqtai nazardan, turk tilini chet tili sifatida o'qitish bo'yicha material ko'rinib turibdiki, sizning rivojlanishingiz birinchi o'ringa chiqadi. Kurs o'quv materiallariga ham kiritilgan uning kitoblari muhim o'rin tutadi. Turk darsliklarining shakl xususiyatlaridan tashqari kontent xususiyatlari ham darajaga muvofiq yaratilishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Bölükbaş, F., Keskin, F., Gedik, E., Özenç, F. (2012). İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, ed. Ferhat Aslan, Kültür Sanat Basımevi
2. Ungan, S. (2006). Avrupa Birliğinin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 15, s.217-226.
3. Bazin, L. (2010). Türk lengüistiği ve kültür alışverişi meseleleri. Türkçenin Derin Yapısı, Ankara: Belen Ofset, 521-552
4. Aksan, D. (2015). Türkçenin Sözcük Varlığı. 1. Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi.
5. Aksan, D. (1981). “Sözcükbilim Açısından Dil Devriminden Çıkarılabilecek Sonuçlar Üzerine”. Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
6. Beyreli, L., Çetindağ, Z., Celepoğlu, A. (2012). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Pegem Yay
7. Beyreli, L., Çetindağ, Z., Celepoğlu, A. (2012). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Pegem Yay.
8. Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual, İstanbul
9. Keklik, S. (2016). Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığını Belirlemeye Yönelik
10. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 Temel, ed. Nadir Engin Uzun,

Ankara Üniversitesi Basımevi. Banguoğlu, T. (1986). Türkçenin Grameri (2. Baskı), Türk Tarih Kurumu Basımevi, İstanbul.

11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2, ed. Ferhat Aslan, Kültür Sanat Basımevi.

12. Yılmaz, E. (2014). Temel Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Ankara: Pegem Akademi.

13. https://vk.com/wall-15263599_426975 Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı ISBN: 978-975-482-766-8 Ankara üniversitesi Basımevi incitaşı Sak. No: 1